

ГРОМАДСЬКО-ОСВІТНЯ ДІЯЛЬНІСТЬ ТА НАУКОВА СПАДЩИНА ЮЛІАНА МЕДВЕДСЬКОГО (1845–1918 рр.)

Роман Кузьмин

Інститут гуманітарних і соціальних наук
Національний університет “Львівська політехніка”

© Кузьмин Р., 2017

На основі аналізу архівних джерел висвітлено громадську та наукову діяльність Юліана Медведського. Розглянуто життєвий шлях українського науковця на тлі суспільно-політичних процесів другої половини XIX ст. Проаналізовано становлення Ю. Медведського як науковця та викладача Вищої технічної школи у Львові. Висвітлено його участь у громадському житті українських та польських наукових та культурно-просвітницьких товариств Східної Галичини.

Ключові слова: Юліан Медведський, геологія, наукова спадщина, Вища технічна школа у Львові, Просвіта, НТШ.

Based on the analysis of archival sources, Julian Medvedski's studies at the Przemyśl German Gymnasium were studied. Despite successful training, the future Ukrainian professor took an active part in Ukrainian student life. The creation of the “Hromada” in Przemyśl was the beginning of the dissemination of the ideas of the modern Ukrainian nation. The symbol of this is the cult of Taras Shevchenko.

Julian Medvedsky continued his studies at the University of Vienna. At first he studied at the theological, and later at the philosophical faculty. His teachers were eminent geologists Eduard Suess and Gustav Tschermak, with whom the Ukrainian scientist maintained relations after graduation. In parallel, he actively participated in the founding of the Ukrainian society “Sich” in Vienna, which opposed the Russophile party. During the Viennese period, J. Medvedski conducted active scientific activities, including geological expeditions to the Austrian Alps.

Moving to Lviv did not interfere with J. Medvedsky's continuation of scientific activity. The formation of J. Medvedski as a scientist and teacher of the Higher Technical School (Polytechnic school) in Lviv is analyzed. He explored the Eastern Carpathians, salt deposits in Bochnia, Velichka, Kalush, deposits of native sulfur. For significant scientific achievements, Julian Medvedski was elected the first rector-ukrainian educational institution in Lviv.

In parallel, the Ukrainian professor participated in the work of the Ukrainian society “Prosvita”, in particular, was in the leadership of the society. He was also one of the founders of the Taras Shevchenko Society. The absence of Ukrainian scientific societies encouraged J. Medvedski to participate in the activities of Polish societies, such as the Polish Society of Naturalists named N. Copernicus in Lviv, Academy of Sciences in Krakow. Recognition of achievements of the prominent Ukrainian was his awarding the title doctor honoris causa of the Higher Technical School and a number of state awards.

Key words: Julian Medvedski, geology, scientific heritage, Ukrainian identity, Higher Technical School in Lviv, society “Prosvita”, Shevchenko Scientific Society.

Постановка проблеми. Розвиток української науки в умовах власної державності поставив на порядок денний обґрунтування тривалої громадської та наукової традиції української спільноти. Поважні здобутки у вивченні громадської діяльності та наукового надбання українських вчених у гуманітарних науках посіли чільне місце в історичних студіях. Натомість досягнення українських науковців у науково-технічній сфері перебувають на периферії наукового дискурсу української історичної науки.

Однією з таких особистостей, біографія якої потребує ретельніше вивчення та популяризації, без сумніву є видатний український геолог та мінералог Юліан Медведський. Засновник української геологічної науки в Галичині та ректор Вищої технічної школи у Львові не забував про свій громадський обов'язок перед українською громадою та активно працював на її благо до кінця своїх літ.

Однією з таких особистостей, біографія якої потребує ретельніше вивчення та популяризації, без сумніву є видатний український геолог та мінералог Юліан Медведський. Засновник української геологічної науки в Галичині та ректор Вищої технічної школи у Львові не забував про свій громадський обов'язок перед українською громадою та активно працював на її благо до кінця своїх літ.

Перші спроби вивчення життєвого шляху цієї непересічної особистості робили Кирил Студинський, Тадеуш Вішньовський, Юліус Дрегер відразу після смерті українського вченого. У радянський період опубліковано низку праць, що торкаються наукового доробку Юліана Медвецького, які належать Софії Зелізній, Євгену Вульчину та Оресту Матковському. Після 1991 р. спадщина українського науковця потрапила в поле досліджень низки науковців таких, як Микола Буцко, Роман Лещух, Йосип Свинко, Георгій Бойко, Рената Самотий, Ігор Чорновол, Анна Кос та Зенон Середа. Однак хвибою практично всіх праць є оглядовість та до кінця не встановлені біографічні дати та факти життя, у зв'язку з використанням незначної джерельної бази. Серед польських дослідників необхідно відзначити Збігнева Вуйціка.

Результати дослідження. Юліан Григорович Медведський народився 18 жовтня 1845 р. у Перемишлі, в сім'ї скриптора магістрату Перемишля, українця Григорія Медведського (Недзвецькі) та Софії, з дому Франца і Марії Ступницьких [2, с. 96]. Окрім Юліана, який був старшим сином, у сім'ї був ще молодший син Омелян (Еміль). Державні службовці в Перемишлі, такі як Григорій Медвецький, становили більшість власників міської нерухомості. Варто зазначити, що Перемишль на 1852 р. налічував 11 500 жителів, з яких 3 698 осіб (32,15 %) склали греко-католики, тобто українці, 3 549 осіб (30,85 %) римо-католики (поляки) та 4 253 жителів (37 %) – євреї [8, с. 447]. Зокрема, на передмісті Підзамче, де проживала родина Медведських, замешкувало 82 греко-католики [9, с. 19].

Юліан Медведський отримав початкову освіту в головній нормальній школі (Hauptschule) у Перемишлі, яка складалась із чотирьох класів, у якій навчання вело 5 вчителів [3, с. 7; 9, с. 24]. Тут він досконало оволодів німецькою мовою, а також вивчав латину і давньогрецьку мови. У 1857–1864 рр. продовжив навчання в Перемишльській німецькій гімназії, яку закінчив у 1864 р. [26, арк. 23, 24; 21, с. 8; 40, с. 754]. Станом на 1851 р. у ній навчалось 404 гімназисти, з яких 222 (55 %) були поляками, 169 – русинами (42 %) і 13 (3 %) євреїв [8, с. 448]. Необхідно зазначити, що в перемишльській гімназії навчались учні не тільки з Перемишльського повіту, але й із Сяноцького, частково з Самбірського і Жовківського повітів, а також із Західної Галичини, бо місцева гімназія мала вищі гімназійні класи (VII–VIII класи), які були відсутні в цих місцевостях [3, с. 35].

На початку 1860-х рр. набирає розмаху заснування серед української гімназійної та студент-

ської молоді таємних товариств народовського напрямку. “Народовство спершу розглядалось як культурницький напрям, та протягом десятиріччя воно розмежується з консервативним табором старшої інтелігенції” [1, с. 7]. Старша генерація галицької греко-католицької інтелігенції за своїм світоглядом була “старорусинською”, за визначенням Пола Роберта Магочія, що виражалось у політичному консерватизмі, прихильності до використання церковнослов'янської мови та несприйнятті суспільно-політичних ініціатив молоді [5, с. 30]. Такі гуртки виникли у Львові, Перемишлі, Станіславові, Тернополі, Самборі, Коломиї [7, с. 74].

У Перемишльській німецькій гімназії, де навчався Ю. Медведський, “Громаду” заснував А. Вахнянин, який працював там у 1863–1865 рр. суплентом (помічником) гімназійного вчителя: “В Перемишлі мусів я з наказу шефа нашого Данила Тянякевича зорганізувати “громаду” з гімназіяльних учеників” [3, с. 51]. Самого Данила Тянякевича гімназійна молодь називала “громадським батьком” та “батьком Данилом”. До “Громади” у Перемишлі входили: Ю. Медвецький, його близький товариш, пізніше греко-католицький парох, Антон Бачинський, Іван Вахнянин, рідний брат засновника гуртка, Йосиф Шведзицький (майбутній радник цісарського двору), Михайло Людкевич (пізніше професор духовної семінарії у Перемишлі), Омелян Зубрицький (надрадник Фінансової дирекції у Львові), Діонісій Яминський (львівський адвокат), Йосиф Витошинський (професор і директор гімназії у Томську (Російська імперія) [3, с. 54–55]. Роль Ю. Медведського в згаданій “Громаді” була далеко не остання. Оскільки, він був сином місцевого урядовця і проживав у своєму домі, то житло Медведських перетворилось на осередок українського молодіжного життя у Перемишлі: “...молодіж з малими виїмками патріотизувала по-своєму, убиралась по-козацьки та сходилася в хаті Юл. Медвецького на відчити...” [3, с. 67]. За висловом Тетяни Голдак, це була спроба українізації публічного простору [7, с. 84]. Хоча попри організаційні зусилля, Іван Франко слабо оцінював якість роботи таких “Громад”: “...замість науки плекалася пуста, але шумна патріотична фразеологія” [22, с. 112].

У 1864 р. Юліан Медведський вступив до Віденського університету і розпочав навчання як ординарний слухач (ord. Hörer) на теологічному відділі, де провчився два навчальні роки (1864–1866 рр.) [6, с. 329; 21, с. 8]. Згодом він перевівся на філософський відділ, де у 1866–1872 н.р. вивчав мінералогію і геологію [26, арк. 23]. Університетськими викладачами Ю. Медвецького були

видатні науковці кінця XIX – початку XX ст.: геолог Едуард Зюсс (Eduard Suess), автор терміна “біосфера” та дослідник будови Альп, мінералог Густав Чермак (Gustav Tschermak), який від 1868 до 1877 рр. був директором цісарсько-королівського Мінералогічного кабінету у Відні. Ю. Медведський підтримував тісні наукові зв’язки з ними й після закінчення навчання [6, с. 329].

У 1866 р., близький товариш Юліана Медведського, Анатоль (Наталь) Вахнянин виступив ініціатором заснування у Відні окремого студентського Руського товариства “Січ” у Відні (Der ruthenische Verein “Sicz” in Wien), пізніше Українське академічне товариство “Січ”, та став його першим головою [18, с. 23–24]. Мотивом таких дій було таке спостереження А. Вахнянина: “...богато братів-славян уважає нас, русинів, за один народ з москалями та що називають нас просто “Russen” [1, с. 39; 4, с. 8; 16, с. 20]. Товариство “Січ” у Відні розпочало активно працю навколо формування української національної ідентичності серед студентської молоді із Галичини та Буковини. Серед перших 27-ми членів-засновників товариство “Січ” у Відні був і Ю. Медведський, якого А. Вахнянин перераховуючи членів товариства називає першим, ставлячи його в списку перед своїм братом [4, с. 10]. Серед інших студентів до “Січі” також належав Євстахій Волощак, майбутній професор Вищої технічної школи у Львові. Зі слів А. Вахнянина головним завданням товариства було “...сходитися з славянськими студентами, репрезентувати перед ними нашу Русь як окремих народ та знакомити їх з нашою мовою, піснею і літературою” [16, с. 20]. Члени товариства збирались щосуботи в окремій кімнаті ресторану, де обговорювали новини, ділились політичними та культурно-освітніми поглядами, активно виступали проти введення польської мови як офіційної в Галичині, згідно з мовним законом прийнятого Галицьким сеймом у кінці 1867 р. [1, с. 42]. Також активно вшановували пам’ять про Т. Шевченка, чим “...галицьке громадянство у Відні заявляло про глибинні соборницькі мотиви свого національного поступу” [1, с. 37]. Водночас українське студентське товариство зустрічало шалений опір з боку студентів-“москвофілів” та російського посольства, яке їх фінансувало та підтримувало [16, с. 20]. За активну участь у роботі товариства 31 жовтня 1874 р. Загальні збори товариства “Січ” у Відні обрали Юліана Медведського своїм почесним членом за “заслуги коло піднесення товариства”. У роз’ясненні голова товариства “Січ” Остап Терлецький, від імені товариства висловлював сподівання, що український професор “і далі, так як до тепер, мати будете у пам’яті громаду до котрої Ви

належали, із таким самим ширим серцем як і давніше дбати будете про її добро і дальший щасливий розвій” [28, арк. 6].

Окрім того, ймовірно під впливом першого голови товариства “Просвіта” Анатолія Вахнянина, його близького товариша і земляка, Юліан Медведський теж вступив до товариства. Грамота ч. 236 Виділу товариства “Просвіта” свідчить, що Юліан Медведський (“Улян Медвецкій”) став звичайним членом товариства 11 листопада (30 жовтня ст. ст.) 1871 р. [28, арк. 1]. Водночас, протоколи засідань Виділу товариства “Просвіта”, свідчать, що на засіданні 11 грудня (н. ст.) 1871 р., під головуванням Юліана Лаврівського і в присутності директора гімназії Василя Ільницького, др. Корнила Сушкевича, проф. Анатолія Вахнянина, Володимира Барвінського, Володимира Навроцького, Володимира Шашкевича, Омеляна Дейницького, затверджено прийом нового члена товариства “Юліана Медвецкого”, як чинного працівника “ц. к. Институту Геологічного въ Відні”, тобто ц. к. Геологічного закладу [29, арк. 12 зв; 30, арк. 36]. Очевидно, що український науковець сплативши вступний внесок у скарбницю товариства був вписаний у книгу членів товариства “Просвіта”, а Виділ легітимізував його членство. Юліан Медведський став одним із 38 нових членів прийнятих 1871–1872 звітному році [30, арк. 40 зв]. Цей крок був продовженням його вибору української ідентичності, який він розпочав із перемишльської гімназії та продовжував у Відні в товаристві “Січ”.

Попри активну громадську діяльність Юліан Медведський з 1868 р. розпочинає активну наукову діяльність, коли на громадських засадах працює у цісарсько-королівському Мінералогічному кабінеті (Hof-Mineralien Kabinet) [10, арк. 7; 17, с. 579; 26, арк. 23]. З 1 липня 1870–1873 рр. Ю. Медведський – секційний геолог (Sektiongeologe) ц. к. Геологічного закладу у Відні (k.k. Geologisches Reichsanstalt), де працював разом із секційними геологами др. Мельхіором Ноймайром (Melchior Neumayr), др. Емілем Тітце (Emil Tietze), Гайнріхом Вольфом (Heinrich Wolf), Карлом Марією Паулем (Karl Maria Paul) [10, арк. 7; 32, с. 1; 33, с. 37; 35, с. V–VI]. Уже через місяць, з 1 серпня 1870 р., він стає практикантом на посаді лекційного геолога (Lektionsgeolog) [26, арк. 23]. Через активну наукову діяльність навчання у Віденському університеті закінчив тільки у кінці 1872 р. [26, арк. 24].

У цей час український науковець провів геологічні дослідження в Тіролі, огляд яких опублікував у часописі ц. к. Геологічного закладу. До музею установи Ю. Медведський передав “чудову колекцію

мінералів з монархії”, тобто мінерали, які були поширені на території Австро-Угорської імперії, яку він підготував до Всесвітньої виставки у Відні в 1873 р. [33, s. 37]. За словами польського мінералога Юліана Токарські, наукова діяльність Юліана Медведського припала на переломний період 1869–1875 рр., коли мінералогія відокремлюється від геології, а також відбувається зародження петрографії, як нової наукової дисципліни.

Дослідник геологічної спадщини Ю. Медведського Євген Вульчин запропонував власну періодизацію наукової діяльності українського вченого. Зокрема, він пропонує виокремити віденський та львівський періоди. У першому – переважали мінералогічні дослідження, натомість для львівського періоду характерним є акцент на геологічних студіях [6, с. 329].

Авторству Юліана Медведського належить гіпотеза походження самородної сірки, яка була опублікована у часописі “Космос” у 1877 р. На підставі досліджень кристалічної сірки із Свошовіц український геолог запропонував три шляхи утворення самородної сірки в природних умовах: шляхом вулканічної діяльності; в результаті окиснення киснем сірководню, який формується в процесі гнильного розкладання органічних решток; виникнення самородної сірки із гіпсу, в результаті його відновлення до сірчистого кальцію, який за наявності вуглекислого газу перетворюється на сірководень (H_2S) і карбонат кальцію ($CaCO_3$). Підіймаючись із земних надр на поверхню сірководень може окиснюватись, у результаті чого утворюється самородна сірка, або переноситись ґрунтовими водами на значні відстані із подальшими накопиченням покладів сірки [15, с. 168]. На думку Юліана Медведського, Передкарпатські родовища сірки утворились у результаті відновлення гіпсів. Зокрема, поклади у Щирці та Мельниці виникли на місці виділення сірководня, а у Свошовіце, Великому Любені, Трускавці та Дзинячі – на деякій відстані від них. Така гіпотеза генези сірки, за свідченням С. Зеліної, відповідає сучасним науковим концепціям ендегенного і екзогенного шляхів формування сірки в Передкарпатській западині.

Під час експедицій у Карпати виявив геологічний матеріал, який дав змогу визначити вік виникнення гірського масиву [2, с. 96]. Здійснив низку розвідок стосовно покладів нафти у Східній Галичині. Але найплідніше він працював над дослідженням соляних покладів Карпат. Зокрема, Юліан Медведський здійснив дослідження галицьких соляних родовищ у Величці, Бохні, Калуші, на Буковині [33, с. 37–38].

Результатом низки експедицій стали наукові публікації щодо геології та мінералогії. З 1886 р. його перу належать публікації з геології Перемишльщини про іноцерамові шари, “Геологічні зв’язки соленосної формації Велички і Бохні” (1883–1884), “Про формування солі біля Калуша” (1891), “Вступ до геології передгір’я Карпат у Західній Галичині” (1894). У 1903 р. на міжнародному конгресі оприлюднено доповідь Юліана Медведського “Геологічний нарис покладів кам’яної солі у Величці” (*Geologische Skizze des Salzgebirges von Wieliczka*) [33, s. 38]. Видатний український геолог з 1893 р. входив до редакційного комітету “Геологічного атласу Галичини” [20, с. 212; 40, с. 755]. У 1915 р. Ю. Медведський опублікував свою останню наукову працю “Про характер походження і якість води в ґрунтах, джерелах, ріках і озерах” [33, s. 38].

У галузі петрографії Юліан Медведський досліджував базальт поблизу Острави, скелі на острові Самотракі (Греція) в Егейському морі та вулканічні породи західних Балкан [33, s. 38]. Варто відзначити, що Ю. Медведський брав участь у численних геологічних експедиціях по території Австро-Угорщини, насамперед по Карпатах та Альпах, в Німеччину, Італію, Румунію, Британську та Російську імперії та низку інших країн [6, с. 330].

Після переїзду до Львова для праці у Технічній академії у Львові з 1873 р. Юліан Медведський не занедбує зв’язку з українськими студентами. Зокрема, він підтримував Товариство українських студентів політехніки “Основа”, якому подарував книги для студентської бібліотеки [14, арк. 1зв; 31, с. 576].

Український вчений також безпосередньо долучився до роботи товариства “Просвіта”. Зокрема, його залучали до рецензування книг, які планувало товариство до публікації. Зокрема, 30 листопада 1875 р. Виділ товариства доручив Юліану Медведському, разом із Володимиром Ганкевичем, рецензування однієї з книг Романа Заклинського [30, арк. 94]. 19 лютого 1879 р. доручено, разом із др. Омеляном Огоновським, рецензування до друку праці “Приятелі в господарстві” [30, арк. 177]. Також рішенням VIII загальних зборів товариства “Просвіти” Юліана Медведського, разом із Анатолем Вахнянином, Василем Ільницьким, О. Бачинським, Омеляном Савицьким, Петром Сушкевичем і Стефаном Куриловичем, уповноважено до комісії, яка мала “займатися уложенням систематичного плану” роботи товариства [30, арк. 108зв].

Таємним голосуванням на XI загальних зборах 16 жовтня 1879 р. Юліана Медведського обрано до Виділу товариства “Просвіта” 49 голосами із 51 члена з правом голосу. Разом із ним до керівного

органу товариства обрано Юліана Романчука (41 голос), Олександра Барвінського (41 голос), Григорія Цеглинського (40 голосів), Романа Заклинського (39 голосів), Омеляна Погорецького (30 голосів), Дем'яна Гладилевича (31 голос), Петра Огоновського (46 голосів) [30, арк. 186–186зв]. Головою товариства обрано Омеляна Огоновського. Таким чином Юліан Медведський вперше обрано керівництвом товариства “Просвіта”. Прикметно, що саме в 1879 р. Українського професора вперше обрано ректором Вищої технічної школи у Львові [37, s. 55], що, на нашу думку, безпосередньо вплинуло на обрання його до керівництва “Просвіти”.

На першому засіданні Виділу 27 жовтня 1879 р. Ю. Медведського обрано заступником голови О. Огоновського “тайним голосуванням 8 голосами, проти одного, котрий одержав п. Романчук” [30, арк. 187]. Але вже на наступному засіданні Виділу 5 листопада 1879 р.: “Голову товариства звільнено по причині праць наукових від повнення обов’язків в товаристві до кінця року 1879” [30, арк. 187зв–188]. Насправді, Омелян Огоновський повернувся до управління товариством лишень з 27 травня 1880 р. [30, арк. 194]. Так, *de facto* Юліан Медведський виконував обов’язки голови товариства “Просвіта” з 10 листопада 1879 р. до 27 травня 1880 р. На засіданні Виділу 10 листопада 1879 р. після короткого обговорення питання можливої відміни “русинських” святкових днів для “політехники” у Львові вже сам Ю. Медведський покидає засідання “по причині недуги” [30, арк. 188 зв].

Під головуванням Ю. Медведського, на засіданні Виділу 14 січня 1880 р. вирішено, що праця Івана Пулюя “Непропаша сила” після друку буде продаватись по ціні 40 крейцарів, а також готові уступити автору друкарські кліше за півціни [30, арк. 191]. На іншому засіданні 21 січня 1880 р. обрано Ю. Романчука і А. Вахнянина відповідальними особами за проведення святкування роковин Т. Шевченка, “котрі з делегатами других товариств, желающих брати уділ в тім ділі, мають порозумітись и справу здати” [30, арк. 191 зв]. На таких засіданнях Виділу приймалися звіти філій “Просвіти” (Золочева і Станіславова), нові члени, а також обговорювались книги, які планувались до друку [30, арк. 189 зв, 190–190 зв, 191 зв, 192, 192 зв, 193 зв]. У цей час були й негативні тенденції в роботі Виділу товариства. Зокрема, на засіданні Виділу 11 грудня 1879 р. повідомлялось: “Жалуються і інтерпелюють деякі члени, що не одні справи товариства адміністративні, хоть біжучі, до тепер не залагджені залягають” [30, арк. 190]. Негативний досвід участі в роботі товариства

“Просвіта” у 1879–1880 рр. очевидно спричинив, що ще тричі після обрання Юліана Медведського до Виділу товариства “Просвіта” він брав самовідвід і ухилився від активної участі в управлінні діяльністю товариства.

Також Юліан Медведський був членом-засновником (“членом-основателем”) Товариства імені Т. Шевченка, пізніше Наукового товариства імені Т. Шевченка (НТШ). Грамота під № 15 від 28 травня 1874 р. про вписання в книгу членів Товариства імені Шевченка свідчить, що 9 лютого 1874 р. “Улян Медвецкий” став дійсним членом товариства. На грамоті стоять підписи Юліана Романчука і Корнила Сушкевича [28, арк. 5]. У книзі обліку дійсних членів товариства імені Шевченка Ю. Медведський записаний під тим самим почесним № 15, хоча перший членський внесок у розмірі 10 австрійських злотих внесено ним ще 31 січня 1874 р. [24, арк. 4зв–5; 25, арк. 2]. Наступні сплати членських внесків у розмірі 10 злотих зафіксовано з червня 1874 р. по квітень 1877 р., а далі 16 березня 1885 р. (5 корон), 1898 р., 1899 р. і 1900 р. по 5 корон надзвичайних членських вкладок. Серед книг, які публікувало товариство, він отримав: три томи “Історії літератури руської” Омеляна Огоновського, його ж працю “*Studien auf den Gebiete der ruthenischen Sprache*” (“Студії на полі русинської мови”) (1880) та повість І. Нечуй-Левицького “Над Чорним морем” [24, арк. 5; 19, с. 6]. На Загальних зборах НТШ 11 травня 1893 р. Юліана Медведського обрано до складу Математично-природничо-лікарської секції товариства [23, арк. 2]. Також він входив до складу Фізіографічної комісії НТШ [23, арк. 4].

Також був звичайним членом Руського товариства педагогічного у Львові. Грамота про прийняття “Юліана Медвецкого” ч. 179, за підписом голови товариства др. Амвросія Яновського і секретаря Григорія Врецьони, свідчить, що він став звичайним членом товариства з 21 січня 1882 р. [28, арк. 13].

Поряд із українськими культурними-освітніми інституціями Ю. Медведський був одним із засновників і багатолітнім керівником Польського товариства природознавців ім. Коперника у Львові (*Polskie Towarzystwo Przyrodników imienia Kopernika*), яке було засноване у 1874 р. на підставі розпорядження ц. к. Намісництва у Львові про затвердження статуту товариства від 22 грудня 1874 р. [34, s. 288–289; 41, s. 37]. Зокрема, голова товариства др. Фелікс Кройц повідомив Юліана Медведського про прийом його звичайним членом на підставі засідання товариства від 17 січня 1875 р. [28, арк. 7]. З 1875 по 1909 р. Ю. Медведський

входив до Виділу товариства, а 14 років був його віце-президентом. У товаристві активно проводив адміністративну роботу та організовував вивчення природничих наук. За участь у розвитку товариства в 1899 р. йому надано звання почесного члена товариства [26, арк. 23; 40, s. 755].

Активна наукова та громадська діяльність не могла залишитись поза увагою крайової влади Галичини. Як талановитий і водночас досвідчений геолог Юліан Медведський був багатолітнім членом Крайової гірничої ради, яку засновано рішенням Крайового відділу Галицького сейму від 18 жовтня 1878 р. [28, арк. 8; 34, s. 289]. До неї теж входили др. Фелікс Кройц, др. Алоїз Альт, граф Влодзімеж Дзедушицькі, Едвард Дзвонковські, др. Юліан Грабовські, др. Микола Федорович, Ігнаці Лукасевич, др. Кастан Орлецькі, граф Артур Потоцький, Генрік Вільтер, Генрік Вахтль, др. Йозеф Верещинський [28, арк. 8].

Виразником суспільного визнання та поваги було обрання 25 січня 1883 р. Ю. Медведський до Ради королівського столичного міста Львова 2732 голосами (74 %) з 3701 поданих голосів [28, арк. 15]. Проте, досить швидко він добровільно склав свої повноваження. Окрім того, він був серед працівників Вищої технічної школи, які виконували функції присяжних Крайового суду у Львові [13, арк. 35зв].

Злам XIX–XX ст. був вершиною наукового та суспільного визнання Юліана Медведського. 12 листопада 1887 р. його обрано членом-кореспондентом Математично-природничого відділу Академії наук у Кракові [34, s. 289]. Дещо пізніше стає членом Фізикографічної комісії Академії [38, s. 13; 39, s. 19] і як результат 9 травня 1893 р. Ю. Медведського обрано дійсним членом Краківської академії знань [26, арк. 23зв; 31, s. 576]. Окрім того, Ю. Медведський був член-кореспондент ц. к. Віденського геологічного закладу, в якому активно займався науковими поточними справами [11, арк. 24; 12, арк. 7зв; 33, s. 38], а з 9 березня 1886 р. дійсним членом Товариства природників у Санкт-Петербурзі [28, арк. 16]. За наукові досягнення 17 серпня 1902 р. він отримав титул радника цісарського двору (Hofrat) [26, арк. 23зв; 36, s. 128]. Австрійський науковець Юліус Дрегер характеризує українського науковця як “енергійного і творчого” дослідника, для якого були характерними товариськість та люб’язність у спілкуванні з колегами [33, s. 38].

З 1908 р. Ю. Медведський вийшов на пенсію і наступного року отримав звання почесного професора (Honorary professor) Вищої технічної школи у Львові [26, арк. 23зв, 26зв; 36, s.128]. У жовтні 1912

р. Гроно професорів Вищої технічної школи у Львові надало українському професору одне з перших почесних звань doctor honoris causa [21, с. 8; 27, арк. 38, 39].

Загалом Ю. Медведський автор понад 100 наукових робіт (наукових статей, монографій, підручників, рецензій). Зокрема перу українського науковця належать підручники з петрографії, який витримав три видання (1898, 1906 і 1909 рр.) і мінералогії (1906 р.) [6, с. 329]. Помер Ю. Медведський 7 січня 1918 р. у віці сімдесяти трьох років та похований на Личаківському цвинтарі.

Висновки. Отже, громадська активність Юліан Медведського була спрямована на участь у провідних українських наукових та просвітницьких товариствах Галичини. Попри це український науковець теж активно працював у польських та австрійських наукових і громадських інституціях, що свідчить про нього як людину із широким світоглядом. Наукова спадщина видатного українця теж є багатогранною і, за винятком монографій та підручників, дотепер достатньо не вивчена та ще чекає свого дослідника.

1. Батенко Т. *Анатоль Вахнянин (1841–1908). Біля джерел національного відродження* / Т. Батенко. – Львів : Кальварія, Каменяр, 1998. – 140 с. 2. Буцко М. І. *Відомі вчені Державного університету “Львівська політехніка” 1844–1994. Біографічний довідник* / М. І. Буцко. – Львів : Вид-во Держ. ун-ту “Львівська політехніка”, 1994. – 256 с. 3. Вахнянин А. *Спомини з життя. (Посмертне виданє)* / А. Вахнянин. – Львів : Друкарня В. А. Шийковського, 1908. – 137 с. 4. Вахнянин Н. *Спомини про заснуванє “Сїч”* / А. Вахнянин // “Сїч”. 1868–1908. Альманах в пам’ять 40-их роковин основаня товариства “Сїч” в Відні / З. Кузеля, М. Чайківський. – Львів: Друкарня НТШ, 1908. – С. 8–13. 5. Вендланд А. В. *Русофіли Галичини. Українські консерватори між Австрією та Росією, 1848–1915* / А. В. Вендланд. – Л.: Літопис, 2015. – 688 с. 6. Вульчин Е. И. *Выдающийся украинский минералог и геолог Юлиан Медведский (Недзведский) (к 50-летию со дня смерти)*/Е. И. Вульчин // *Минералогический сборник ЛГУ им. Ив. Франко.* – 1968. – № 22. – Вып. 3. – С. 329–332. 7. *Голдак Т. Вшанування пам’яті Тараса Шевченка українцями Перемишля в другій половині XIX – на початку XX ст.* / Т. Голдак // *Вісник Львівської національної академії мистецтв.* – 2014. – Вып. 25. – С. 73–86. 8. *Грицак Є. Перемишль і Перемищина в половині 19 століття* // *Євген Грицак. Вибрані українознавчі праці* / Ред. Лесів М. – Перемишль, 2002. – С. 447–451. 9. *Грицак Є. Перемишль тому сто літ* / Є. Грицак. – Перемишль: Друкарня А. Блюя, 1936. – 30 с. 10. *ДАЛО.* – Ф. 26. – Оп. 5. – Спр. 1343. – 20 арк. 11. *ДАЛО.* – Ф. 27. – Оп. 1. – Спр. 303. – 38 арк. 12. *ДАЛО.* – Ф. 27. – Оп. 1. – Спр. 343. – 8 арк. 13. *ДАЛО.* – Ф. 27. – Оп. 2. – Спр. 24. – 35 арк. 14. *ДАЛО.* – Ф. 293. – Оп. 1. – Спр. 2. – 39 арк. 15. *Зелізна С. Т. Взгляды Юлиана*

- Медведського на генезис самородної сери в Предкарпат'є / С. Т. Зелизна. – Русско-польские связи в области наук о земле / Ред. Н. С. Чочиа. – М. : Наука, 1975. – С. 165–170.
16. Качкан В. Анатоль Вахнянин і його роль у розвитку культури Західної України / В. Качкан // Народна творчість та етнографія. – 2003 – № 1–2 січень-квітень (283-284). – С. 15–24.
17. Кос А. Медведський (Недзведзький) Юліан / А. Кос // Енциклопедія Львова / Ред. А. Козицький. – Львів : Літопис, 2012. – Т. 4. (Л–М). – С. 579.
18. Кухар Р. Віденська “Січ”. Історія Українського Академічного Т-ва “Січ” у Відні (1868–1947). В пам'ять 125-річчя від оснування “Січі” / Р. Кухар. – Київ: УКСП “Кобза”, 1994. – 188 с.
19. Лев В. Сто років праці для науки й нації. Коротка історія Наукового товариства ім. Шевченка / В. Лев. – Нью-Йорк: НТШ в ЗДА, 1972. – 42 с.
20. Самотій Р. Науково-видавничі досягнення українських учених Львівської політехніки: бібліографічний аспект (середина XIX-початок XX ст.) / Р. Самотій // Вісник Львівського університету. Серія: книгознавство, бібліотекознавство та інформаційні технології. – Львів : ЛНУ ім. І. Франка, 2008. – Вип.3. – С. 209–218.
21. Середа З. Перший український ректор / З. Середа // Аудиторія. – 2002. – Ч. 36 (22–28 листопада). – С. 8.
22. Франко І. Пять листів Остапа Терлецького // Січ. 1868–1908. Альманах в пам'ять 40-их роковин основанія товариства “Січ” в Відні / З. Кузеля, М. Чайківський. – Львів : Друкарня НТШ, 1908. – С. 110–126.
23. ЦДДА м. Львів. – Ф. 309. – Оп. 1. – Спр. 39. – 42 арк.
24. ЦДДА м. Львів. – Ф. 309. – Оп. 1. – Спр. 371. – 145 арк.
25. ЦДДА м. Львів. – Ф. 309. – Оп. 1. – Спр. 374. – 135 арк.
26. ЦДДА м. Львів. – Ф. 333. – Оп. 1. – Спр. 7. – 31 арк.
27. ЦДДА м. Львів. – Ф. 333. – Оп. 1. – Спр. 24. – 45 арк.
28. ЦДДА м. Львів. – Ф. 333. – Оп. 1. – Спр. 25. – 24 арк.
29. ЦДДА м. Львів. – Ф. 348. – Оп. 1. – Спр. 772. – 127 арк.
30. ЦДДА м. Львів. – Ф. 348. – Оп. 1. – Спр. 7628. – 216 арк.
31. Чорновол І. П. Медведський (Niedzwiędzki) Юліан / І. П. Чорновол // Енциклопедія історії України : у 10-ти т. – К. : Наук. думка, 2009. – Т. 6. Ла–Ми. – С. 576.
32. Cześć urzędowa // Gazeta Lwowska. – 1873. – No. 206 (6 września). – S. 1.
33. Dreger J. Todesanzeige. Julian Niedźwiedzki / J. Dreger // Verhandlungen der k. k. geologischen Reichsanstalt. Bericht vom 1 Februar 1918. – No. 2. – S. 37–38.
34. Finkel L., Starzyński S. Historia Uniwersytetu Lwowskiego / L. Finkel, S. Starzyński. – Lwów, 1894. – Cz. I. – 351 s.
35. Jahrbuch der Kaiserlich-Kniglichen Geologischen Rechsanstalt. – Wien, 1871. – Band. XXI. – 794 s.
36. Popławski Z. Wykaz pracowników naukowych Politechniki Lwowskiej w latach 1844–1945 / Z. Popławski. – Kraków, 1994. – 221 s.
37. Program ces. król. Szkoły politechnicznej we Lwowie na rok naukowy 1879/80. – Lwów, 1879. – 60 s.
38. Sprawozdanie Komisji Fizyograficznej obejmujące pogląd na czynności dokonane w ciągu roku 1888, oraz Materyjały do fizyografii krajowej. Akademia Umiejętności w Krakowie. – Kraków : Nakładem Akademii Umiejętności, 1888. – T. XXIII. – 549 s.
39. Sprawozdanie Komisji Fizyograficznej obejmujące pogląd na czynności dokonane w ciągu roku 1890, oraz Materyjały do fizyografii krajowej. Akademia Umiejętności w Krakowie. – Kraków : Nakładem Akademii Umiejętności, 1891. – T. XXVI. – 568 s.
40. Wójcik Z. J. Niedźwiedzki Julian / Z. J. Wójcik // Polski Słownik Biograficzny. – T. XXII/4. – Zesz. 95. Nawój z Morawicy – Niemirydz Teodor. – Wrocław ; Warszawa ; Kraków ; Gdańsk : Wydawnictwo Polskiej Akademii Nauk, 1977. – S. 754–756.
41. Wyciąg z protokołów posiedzeń Towarzystwa przyrodników imienia Kopernika // Kosmos. Czasopismo polskiego Towarzystwa przyrodników imienia Kopernika. Lwow. – 1876. – Rok I. – S. 37–39.

References

1. Batenko T. (1998). Anatole Vakhnianyn (1842–1908). Near the sources of national revival. Lviv: Kalvaria.
2. Bucko, M. (1994). Known scientists of the State University “Lviv Polytechnic” 1844–1994. Biographical guide. Lviv: Lviv Polytechnic National University.
3. Vakhnianyn, A. (1908). Reminiscences from life (Death Edition). Lviv.
4. Vakhnianyn, A. (1908). Reminiscences about the foundation “Sich”, “Sich” 1868–1908. The Almanac commemorates the 40th anniversary of the founding of the Sich Society in Vienna. Lviv, 8–13.
5. Wendland, A. V. (2015). Rusophiles of Galicia. Ukrainian conservatives between Austria and Russia, 1845–1915. Lviv: Litopys.
6. Wulchin, E. (1968). Outstanding Ukrainian mineralogist and geologist Julian Medvedsky (Niedzvecki) (to the 50th anniversary of the death), Mineralogical collection of LSU Iv. Franco, 22, 329–332.
7. Goldak, T. (2014). Honoring the memory of Taras Shevchenko by Ukrainian Przemysl in the second half of the XIX – early XX centuries, Visnyk of Lviv National Academy of Arts, 25, 73–86.
8. Hricak, E. (2002). Przemysl and Transylvania in the middle of the 19th century, Eugene Hricak. Selected Ukrainian studies works. Przemyśl, 447–451.
9. Hricak, E. (1936). Przemysl hundred years later. Przemyśl. 10. State Archives of Lviv Region, f. 26, Op. 5, Case. 1343.
11. State Archives of Lviv Region, f. 27, Op. 1, Case. 303.
12. State Archives of Lviv Region, f. 27, Op. 1, Case. 343.
13. State Archives of Lviv Region, f. 27, Op. 2, Case. 24.
14. State Archives of Lviv Region, f. 293, Op. 1, Case. 2.
15. Selizna, S. (1975). The views of Julian Medvedsky on the genesis of native sulfur in the Pre-Carpathian region in Russian-Polish relations in the field of earth sciences. Moscow: Science.
16. Kaczkan, V. (2003). Anatole Vakhnianyn and his role in the development of the culture of Western Ukraine, Folk art and ethnography, 1–2, 15–24.
17. Kos, A. (2012). Julian Medvedskij (Niedzwiędzki), Encyclopedia of Lviv, vol. 4. (L–M), 579.
18. Kuchar, R. (1994). Viennese “Sich”. History of the Ukrainian Academic T-va “Sich” in Vienna (1868–1947). In memory of the 125th anniversary of the foundation of the “Sich”. Kiev : Kobza. 19. Lew, W. (1972). One hundred years of work for science and nation. Brief History of the Scientific Society Shevchenko. New-York: SSS in USA.
20. Samotij R. (2008). Scientific and publishing achievements of Ukrainian scientists of Lviv Polytechnic: bibliographic aspect (mid XIX-early XX centuries), Visnyk of Lviv University. Series: book science, library science and information technology, 3, 209–218.
21. Sereda, Z. (2002). The first Ukrainian rector, Audience, vol.36 (22–28 November), 8.
22. Franko, I. (1908). Five Letters by Ostap Terletsy, Reminiscences about the foundation “Sich”, “Sich” 1868–1908. The Almanac commemorates the 40th anniversary of the founding of the Sich Society in Vienna. Lviv, 110–126.
23. Central State Historical Archives of Ukraine in Lviv, f. 309, Op. 1, Case. 39.
24. Central State Historical Archives of Ukraine in Lviv, f. 309, Op. 1, Case. 371.
25. Central State Historical Archives of Ukraine in

- Lviv, f. 309, Op. 1, Case. 374. 26. Central State Historical Archives of Ukraine in Lviv, f. 333, Op. 1, Case. 7. 27. Central State Historical Archives of Ukraine in Lviv, f. 333, Op. 1, Case. 24. 28. Central State Historical Archives of Ukraine in Lviv, f. 333, Op. 1, Case. 25. 29. Central State Historical Archives of Ukraine in Lviv, f.348, Op.1, Case.772 30. Central State Historical Archives of Ukraine in Lviv, f. 348, Op. 1., Case. 7628. 31. Chornovol, I. (2009). Julian Medvedskyj (Niedzwiedzki), *Encyclopedia of 32. Ukrainian History (10 volumes)*, vol.6 (La-Mi), Kiev, 576. 33. Dreger J. Todesanzeige. Julian Niedźwiedzki / J. Dreger // *Verhandlungen der k. k. geologischen Reichsanstalt. Bericht vom 1 Februar 1918.* – No. 2. – S. 37–38. 34. Finkel L., Starzyński S. *Historia Uniwersytetu Lwowskiego / L. Finkel, S. Starzyński.* – Lwów, 1894. – Cz.I. – 351 s. 35. *Jahrbuch der Kaiserlich-Kniglichen Geologischen Rechsanstalt.* – Wien, 1871. – Band. XXI. – 794 s. 36. Popławski Z. *Wykaz pracowników naukowych Politechniki Lwowskiej w latach 1844–1945 / Z. Popławski.* – Kraków, 1994. – 221 s. 37. *Program ces. król. Szkoły politechnicznej we Lwowie na rok naukowy 1879/80.* – Lwów, 1879. – 60 s. 38. *Sprawozdanie Komisji Fizyjograficznej obejmujące pogląd na czynności dokonane w ciągu roku 1888, oraz Materyjały do fizyjografii krajowej.* Akademia Umiejętności w Krakowie. – Kraków: Nakładem Akademii Umiejętności, 1888. – T. XXIII. – 549 s. 39. *Sprawozdanie Komisji Fizyjograficznej obejmujące pogląd na czynności dokonane w ciągu roku 1890, oraz Materyjały do fizyjografii krajowej.* Akademia Umiejętności w Krakowie. – Kraków: Nakładem Akademii Umiejętności, 1891. – T. XXVI. – 568 s. 40. Wójcik Z. J. Niedzwiedzki Julian / Z. J. Wójcik // *Polski Słownik Biograficzny.* – T. XXII/4. – Zesz.95. Nawój z Morawicy – Niemirycz Teodor. – Wrocław-Warszawa-Kraków-Gdańsk: Wydawnictwo Polskiej Akademii Nauk, 1977. – S. 754–756. 41. *Wyciąg z protokołów posiedzeń Towarzystwa przyrodników imienia Kopernika // Kosmos. Czasopismo polskiego Towarzystwa przyrodników imienia Kopernika.* Lwów, 1876. – Rok I. – S. 37–39.